

*Васильєва О. О.,**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри граматики англійської мови**Одеського національного університету імені І. І. Мечникова**ORCID ID: 0000-0001-8077-3529**Городецька А. С.,**студентка IV курсу факультету**романо-германської філології**Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

ПОРТРЕТ ГОЛОВНОГО ГЕРОЯ В РОМАНІ АНДРЕ АСИМАНА «НАЗВИ МЕНЕ СВОЇМ ІМ'ЯМ»

Анотація. Статтю присвячено комплексному аналізу особливостей ідіостилу Андре Асімана та його втілення в змалюванні образу головного героя, а також порівняльна характеристика в книзі та кінострічці. **Об'єктом** дослідження є портретна характеристика головного героя роману, його образ та світогляд через призму етапу дорослішання та нетрадиційного кохання. **Предметом** дослідження є художні засоби, ідейні втілення, уявлення образності головного персонажа роману.

Здійснено аналіз теоретичних напрацювань автора та поглиблене вивчення історії створення образу головного героя та роману загалом. Висвітлено рецензії, огляди відомих світових видань та загальну оцінку читачів книги та фанатів кінострічки. Охарактеризовано вплив образу головного героя на спрямованість поняття «нетрадиційного кохання» та його сприйняття в соціумі. Доведено, що автор надзвичайно майстерно демонструє кохання людей однієї статті попри всі протиріччя та суперечки, які існують у межах мас. Він змушує читача забути хто і кого за яких обставин покохав. Ця оповідь не лише про інтимний потяг та задоволення примітивних людських потреб, перш за все, ця розповідь про єдність двох душ. Історія, яка точно відгукнеться у серці кожного, адже всі проживали щось схоже і відповідно співпереживають героям як самим собі. Є чимало біографічних моментів, на які автор неодноразово вказував та висвітлював у своїх публічних виступах перед аудиторією. Зазначено, що книга демонструє потік невичерпного натхнення, в якому все відбувається природним шляхом та з невимушеною легкістю. Речі, які доводиться проживати головному герою на поданому тлі видаються не такими і важкими, як ми їх звикли сприймати в повсякденному житті: дорослішання, підліткові проблеми, непорозуміння між поколіннями, перше кохання і розбите серце. Письменник також піднімає і більш важливі теми: національна приналежність та її роль у житті, релігія, проблема «батьків та дітей», проблема вираження свого істинного «Я» та проблема самоідентифікації. Тема ЛГБТ взагалі є тим самим полотном, на якому автор вирішив створити свій образ кохання та передати його у якнайкращих барвах.

Ключові слова: мовний портрет, персонаж, лексико-стилістичні засоби, образ героя, художні засоби.

Постановка проблеми. Змалювання образів у сюжеті того чи іншого роману залежить від ідейності та орієнтованості автора на читача, водночас надаючи їм важливість, значу-

щість, оригінальність та неповторність. Роман американського письменника Андре Асімана «Назви мене своїм ім'ям» вміщує в собі варіацію світів, що простежується тісним взаємозв'язком соціально-побутового, сімейного, художнього і особистого просторів. Нині роман є бестселером у світі читачьких вподобань та широковідомий своєю темою нетрадиційного, гомосексуального кохання, що робить цю книгу ще більш читабельною.

Аналіз останніх досліджень. Проблемою створення художнього образу в структурі художнього твору займаються багато мовознавців. Учені торкаються таких проблем у своїх розвідках: формування та розвиток портретного опису (Б.Є. Галанов, Г.С. Сириця), виявлення лінгвістичних особливостей портрету (Є.О. Гончарова, В.М. Жирмунський, О.О. Мальцева), розроблення типології портретних описів (О.І. Белецький, О.М. Беспалов, Н.О. Родіонова, К.Л. Сизова). Сьогодні увага до проблем портретизації персонажа за особливостями його характеру, до встановлення місця та функцій портрету персонажів художньому творі не послаблюється, саме тому **актуальність** обраної теми зумовлена необхідністю поглибленого вивчення авторського стилю письменника Андре Асімана та найвідомішого роману його авторства «Назви мене своїм ім'ям».

Мета статті полягає в комплексному підході вивчення ідіостилу Андре Асімана та його втілення в змалюванні образу головного героя, а також його порівняльна характеристика в книзі та кінострічці. Загалом творчість Андре Асімана досі є малодослідженою у національному літературознавстві, а порівняльний аналіз кінофільму та книги «Назви мене своїм ім'ям» поглиблює актуальність нашого вивчення.

Матеріалом дослідження є оригінальний твір Андре Асімана «Call me by your name» (2007) та його кіноадаптація 2017 року режисера Луки Гуаданінйо.

Виклад основного матеріалу. Книга «Call me by your name» була написана та видана у 2007 році, а кіноадаптація побачила світ у 2017 році, що принесло автору всесвітню популярність та зробила роман бестселером. Фільм набув такого розмаху, що прибуток, на який розраховували кіномейкери, перевищив усі очікування та був номінований на премію Оскар: за найкращу чоловічу роль (Тімоті Шаламе, який зіграв Еліо Перлмана) та за найкращий адаптований сценарій. Утім, номінація не означає перемогу, тому Тімоті Шаламе так і не отримав золотої статуетки, а от сценарист Джеймс Айворі став лауреатом нагороди

Американської академії кіномистецтва. Автор книги Андре Асіман в одному з інтерв'ю поділився своїми думками стосовно екранізації його роману: *“The making process was pretty slow. But there was a sense of intimacy, relaxation, friendship among everybody from the camera people down to the act of the smallest actor. I had to come up to the thing that sometimes a film can make things that a book cannot do. I told Luca (the director) as soon as I saw the last scene that his last scene is better than mine and it is totally different...”* [1]. Відоме видавництво на теренах США “The New Yorker” 28 листопада 2017 року, видало статтю, де кінокритик та журналіст Річард Броді поділився своїм відгуком відображення роману через кінофільм. Він вказав на незацікавленість кінорежисера Луки Гуаданіньо у своєму проєкті і виразив нехвалення сценарію, де репліки акторів не розкривають повністю весь спектр емоцій та подій, які відбуваються у книзі: *“If Guadagnino had any real interest in his characters, what Elio and Oliver say about their parents near the end of the movie would have been among the many confidences that they share throughout. Long before the two become lovers, they’re friends – somewhat wary friends, who try to express their desire but, in the meantime, spend lots of time together eating meals and taking strolls, on bike rides and errands – and the story is inconceivable without the conversation that they’d have had as their relationship developed. And yet, as the movie made, what they actually say to each other is hardly seen on screen or heard”* [2]. Він засуджує намагання продюсерів та режисерів розкрити обох молодих особистостей лише через призму того, що вони лиш начитані та освічені люди, які виражають захоплення літературою, музикою та цитують відомих письменників у своїх діалогах: *“But for Guadagnino it’s enough for both of them to post their intellectual bona fides on the screen like diplomas. The script treats their intelligence like a club membership, their learning like membership cards, their intellectualism like a password – and, above all, their experience like baggage that’s checked at the door”* [2]. З думкою цього критика важко не погодитись, адже, обидва головних героя дійсно зображені в книзі з набагато яскравішим та більш вираженим потенціалом, ніж це показано у фільмі. Олівер – археолог та класицист з прекрасними філософськими нахилами, він читає Стендаля задля розваги, Геракліта – для роботи мозку і пише про Гайдеггера. Еліо володіє трьома мовами: англійською, французькою та італійською, він вундеркінд у музиці, який з легкістю може транскрибувати на слух будь-яку композицію Шенберга і імпровізує на фортепіано аранжування п’єси Баха, а також захоплюється літературою.

У любовних романах Асімана дуже часто можна зустріти внутрішній монолог, що направлений на опис об’єкта кохання головного героя. Еліо Перлман у романі «Назви мене своїм ім’ям» завдяки цьому прийому розповідає про свої відносини із Олівером, сам твір розпочинається з таких слів: *“Later! The word, the voice, the attitude”* [3, с. 3]. Ця цитата вже дає характеристику іншому не менш важливому герою роману – Оліверу. Цей спосіб вираження прощання юнака дає відсильний натяк на те, що майбутнє головних героїв приречене, що їхня наступна зустріч після італійського літа відбудеться аж через 20 років. Для Еліо це не просто слово, а обіцянка, надія, над якою він насміхається, іронізуючи це слово: *“I’d never heard anyone use “later” to say goodbye before. It sounded harsh, curt and dismissive, spoken with the veiled indifference of people who may not care to see or hear from you again. It’s the first thing I remember about*

him, and I can hear it still today. Later!» [3, с. 3]. Простежуючи розвиток подій у романі, можна відмітити використання автором різних художніх засобів та прихованих відсильних моментів, які чітко простежуються на сторінках книги. Перш за все, біблійний сюжет – який є ключовим моментом усєї історії головного героя. Заборонений плід, який у книзі уособлює не лише романтичні стосунки між Еліо та Олівером, але і переломний момент дорослішання – це персик, дозрівання якого символічно зображує усвідомлення першим своєї сексуальності. Автор вміло завуальовує пристрасть та бажання героїв пізнати один одного за ширмою ерудиції. Хлопці, перебуваючи за обіднім столом, ведуть розмови про «Сім останніх слів Христа» Гайдна, етимологію слова «абрикос», транскрибування класичної музики та її виконання через стилі інших композиторів. Олівер і Еліо – обидва азартні та сповненні знань і бажанням поділитися цими скарбами з іншими. Будучи освіченими молодими людьми, вони з повагою заслуховують та рахуються з думками один одного та при цьому вміють відстояти власну позицію без її нав’язування іншим. Важливо відмітити і той факт, що любовну історію головних персонажів роману автор асоціює із картинами Клода Моне. Картинка-репродукція Моне на стіні Еліо, яку Олівер забрав із собою в США та яку зберігав впродовж двох десятиків років. Для обох героїв картина має однакове значення, вона містить спогади та пам’ять про час проведений разом, поряд з іншими символами їхнього літа – музика Шопена, фраза «називай мене своїм ім’ям» та багато інших речей.

З релізом роману “Call me by your name” Асіман став одним із новаторів ЛГБТ-літератури, що набула своєї найбільшої популярності саме в XXI столітті. Це переломний етап у суспільстві, коли ця тема перестає замовчуватись, а навпаки, набуває свого розголосу і перестає бути забороненою. У романі між Еліо та Олівером розкривається тема не просто інтимного зв’язку та еротизму, але і гомосексуалізму в прозі. Незважаючи на те, що як такої заборони в коханні між представниками одного гендеру не існує, все ж певне табу прослідковується. По-перше, різниця у віці головних героїв, Еліо виповнилося 17, а Оліверу 24, різниця також і соціальному положенні: школяр та аспірант. По-друге, впливає також і те, що незважаючи на сексуальний інтерес з боку обох персонажів один до одного, вони є бісексуалами і їх також цікавлять дівчата.

Проза Андре Асімана в частині заглиблення в тему ЛГБТ розкриває тему поєднання складних понять та речей. До прикладу, бути євреєм та гомосексуалом є великою проблемою, особливо, для підлітка Еліо, який переживає за осуд зі сторони суспільства. Автор в одному інтерв’ю згадує про зображення голови сімейства Перлман, він стверджує, що прикладом для створення цього образу слугував його власний батько, адже він був дуже ліберальним та відкритим зі своїм сином. Батьки юнака допомагають йому подолати усі бар’єри і прийняти своє «Я» через відкриту трансляцію своїх намірів та почуттів до Олівера. Це послання адресовано всім тим, хто на своєму шляху борючись зі схожими проблемами і намагалися прийняти себе. Чимало читачів, залишаючи свої відгуки та рецензії, згадують, що автор описує саме їхню життєву історію і без перебільшень допоміг перебороти страх людського осуду.

Поняття «кохання» у романі для необізнаного читача може перегукуватись з поняттям «звички» чи «залежності». З вуст самого доповідача ми дізнаємося, що головний герой боявся

свого скрутного становища з самого початку і цурався ніяковості перед об'єктом свого обожнювання – Олівером. Еліо одразу вирішує, що вони – “*soul brothers*”, такий нарратив передає цитата самого героя: “*I liked how our minds seemed to travel in parallel, how we instantly inferred what words the other was toying with but at the last moment held back*” [3, с. 59]. Таємниця, що не дає йому спокою – куди ж саме приведе цей зв'язок і разом з головним героєм читач поринає в зацікавленість розвитку подальших подій. Згодом, наймолодший Перлман поміняв свою думку стосовно братерських з Олівером стосунків, він роздумує над дефініцією «дружби» так: “*The word “friendship” came to mind. But friendship, as defined by everyone, was alien, fallow stuff I cared nothing for. What I may have wanted instead, from the moment he stepped out the cab to our farewell in Rome, was that all humans ask of one another, what makes life livable. It would have to come from him first. Then possibly from me*” [3, с. 30]. Він переконував себе в тому, що дружба з ним цілком його задовольняє і всі його таємні думки стосовно Олівера ніколи не покинуть меж його уяви. За емоційним забарвленням подібно багатьом іншим класичним історіям про кохання, це все розгортається в напрузі через співпереживання та хвилювання. У вибагливого читача виникає ряд питань: Чи зізнаються вони один одному? Чи реалізують свої думки у вигляді реальних дій? Чи ці дії їх зближать чи, навпаки, відштовхнуть? Обмеженість їхнього часу також впливає на події – у них є всього лиш шість тижнів для пізнання один одного [4].

Роман Андре Асімана «Назви мене своїм ім'ям» (“*Call me by your name*”) належить до найбільш популярних творів молодіжної літератури XXI століття. Цей роман є широковідомим та доволі читабельним у світі літератури сучасних митців. У 2007 році світ побачив книгу під назвою «Назви мене своїм ім'ям», за яку письменник отримав премію «Лямбда» – як найкращий твір на тему чоловічої гомосексуальності. Ця щорічна нагорода вручається Літературним фондом Лямбда за твори на ЛГБТ-тематику і функціонує як підтримка для письменників, які прагнуть розкривати та захищати права цієї категорії. Роман дуже часто отримує суперечливі оцінки та відгуки серед читачів саме через розкриття теми кохання між людьми однієї статі. Своєю майстерністю автор змушує забути про цей зміст і читач взагалі забуває про те, хто, кого і за яких обставин кохав. Найголовніше – це єдність, яка існує між двома людьми на сторінках книги. Історія Еліо – це внутрішнє пізнання себе, проходження всіх етапів дорослішання і боротьба з внутрішніми суперечностями та докорами сумління. Ця історія відгукується у серці кожного, хто по-справжньому кохав і страждав через це: “*You are my homecoming. When I'm with you and we're well together, there me, Oliver. If there is truth in the world, it lies when I'm with you, and if I want the courage to speak my truth to you one day, remind me to light a candle in Thanksgiving at every altar in Rome*” [3, с. 49].

Переважно, думки критиків зводяться до того, що це виняткова книга, яка демонструє потік бажання та захоплення. Ось деякі коментарі, що залишені на оригіналі самого примірника публікації Асімана: “*As much a story of paradise found as it is of paradise lost...Extraordinary. A coming-of-age story, a coming-out story, a Proustian meditation on time and desire, a love letter, an invocation and something of an epitaph, “Call Me by Your Name” is also an open question*”. – Stacey D'Erasmus, *The New York Times*” [5]. “*A novel*” – ключове поняття в цьому контек-

сті, адже воно прямо відображає жанровий стиль автора, якого так і називають у масах – новеліст. Характеризуючи цю дефініцію робимо висновок, що він пише в жанрі любовного роману, адже фокусом його уваги є почуття та внутрішній світ героїв. Він позбавляє героїв будь-яких обмежень: вік, національність, соціальне положення. Митець робить своїх персонажів рівними у всьому, дорослі безперешкодно знаходять спільне з молодшими, а закоханість 24-річного в неповнолітнього підлітка не тягне за собою кримінальну відповідальність [5].

Андре Асіман є прихильником відомого модерніста Марселя Пруста. Він як і його кумир, застосовує у своїх романах прийоми епохи модерну. Наприклад, прийом відкритого фіналу та прийом повтору, який чітко простежується у романі. Сам твір завершується внутрішнім монологом Еліо, в якому він подумки звертається до Олівера, але ніякої відповіді не отримує. Цей спосіб займає особливе місце – це і лексичне, синтаксичне та образне втілення ідейності вираження почуттів, емоцій та вражень. Наступним визначальним інструментом автора є високий рівень інтимності, що і вирізняє його з-поміж інших. Насправді, Андре прагнув залишити тему першого кохання в романі головною, без опису інтимних моментів. При написанні роману автор заглибився в образ головного героя, опису його потаємних бажань: поглядів, дотиків, подихів, почуттів, тому всі обставини склалися так, що Еліо прагнув Олівера у всіх його проявах. У переносному значенні 17-річний хлопець хотів асимілюватися з Олівером, стати частиною його життя, бути всюди і завжди з ним. Це і є головним проявом інтимної близькості з партнером у інтерпретації Андре Асімана. Тим не менш, чуттєвість та еротика є також вагомими чинниками у любовних романах письменника. Варто відмітити і той факт, що автор ретельно підходить до вибору професій для своїх персонажів. Проаналізувавши творчу спадщину автора, можна побачити, що у всіх творах його герої мають хист до креативності та творчості, вони – артисти, письменники, музиканти, художники та фотографи. Для нього такий крок є виправданим: усі персонажі намагаються жити в ідеалізованому світі, де творчість – це як життєвий стиль, а забарвлення надає емоційність та чуйність, в той час як об'єктивність та раціональність взагалі не характерні образами головним героїв. Особливим є і те, що автор встановлює невидимий зв'язок між читачем та наратором завдяки безпосередньому бажанню другого нав'язати свої ідеї крізь призму прийому «маски автора». Цей метод характерний для представників постмодернізму, який є прагненням автора зберегти анонімність та створенням у уявленні читача «іншого» образу автора (відмінного від реального). Саме в романі “*Call me by your name*” маска автора притаманна Еліо Перлману, адже він є оповідачем історії, що залишила відбиток на усе подальше життя, але він є вигаданим героєм автора, чий світогляд та думка є єдиною істиною для читача. Отже, автор досягає своєї основної цілі – налагодити комунікативний зв'язок із своєю аудиторією та втягнути читача у розвиток подальших подій, що йому цілком вдається.

Серед літературних критиків існує думка, що Андре Асіман вирізняється не лише тим, що пише любовні романи, але і тим, що він піднімає в них актуальні питання на теми: ЛГБТ та їх сприйняття соціумом, підліткові проблеми та психологічні аспекти. Список також доповнюється питаннями національності, сексуальності, сім'ї в житті головного героя, самоідентифікації головного персонажа. Сам Асіман є представником

інтернаціональної культури, будучи євреєм за походженням, він пише американською англійською, в той час як рідною його мовою є французька. На цьому тлі стає зрозумілим чому в його найвідомішому романі головні герої – євреї, але з іноземним корінням: Еліо – єврей, який має італійське та американське походження, Олівер – єврей, що має американське коріння. Все оточення Еліо та Олівера мають європейське коріння.

Висновки. Автор надзвичайно майстерно демонструє кохання людей однієї статі попри усі протиріччя та суперечки, які існують в межах мас. Він змушує читача забути хто і кого за яких обставин покохав. Ця оповідь не лише про інтимний потяг та задоволення примітивних людських потреб, перш за все, ця розповідь про єдність двох душ. Історія, яка точно відгукується у серці кожного, адже всі проживали щось схоже і відповідно співпереживають героям як самим собі. Є чимало біографічних моментів, на які автор неодноразово вказував та висвітлював у своїх публічних виступах перед аудиторією. Зокрема, сама ідея розкриття теми гомосексуалізму була близька Асіману, адже будучи школярем він переживав схожі відчуття, що і стало стимулом для написання його найуспішнішого роману. Критики та рецензенти називають книгу видатною у своєму жанрі, особливо в аспекті гей-тематики. Роман, що містить у собі біль та ностальгію, ніжність та сором, захоплення і розчарування, кохання та бажання. Винятковими ознаками цього витвору мистецтва є те, що вся книга є нарративом почуттів та сприйняття дійсності головного героя, який веде внутрішній монолог. Порівнюючи книгу із фільмом, можна зазначити на те, що розповідь у романі з вуст самого Еліо є дещо іронізованою та сентиментальною. На екрані режисер намагався передати атмосферу безтурботності, життєвого задоволення та легкості, власне, що йому і вдалось. На противагу цьому, фільм залишає присмак невдоволення фінальною сценою, коли герої остаточно залишаються кожен у своєму вимірі, а от роман має продовження у вигляді книги «Знайди мене», яка автоматично дає проблиск надії на те, що закохані будуть разом.

Перспективи подальших пошуків. У подальших дослідженнях можна здійснити порівняльний аналіз лексико-стилістичних засобів художнього опису персонажів в інших творах Андре Асімана як вияв мовомислення й естетичних уподобань письменника.

Література:

1. Conversation with Author André Aciman – Interview. Channel : Library of Congress. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9RS4I-5ox5Q>
2. Brody R. The empty, sanitized intimacy of “Call me by your name”. 2017. *The New Yorker*. URL: <https://www.newyorker.com/culture/richard-brody/the-empty-sanitized-intimacy-of-call-me-by-your-name>.
3. Aciman A. Call me by your name. Atlantic Books. 256 p.
4. Shafaieh C. André Aciman. *Kinfolk*. Copenhagen : Ouur, 2018. Vol. 29. P. 134–143.
5. Stacey D’Erasmus. Suddenly One Summer. *The New York Times*. 2007. <https://www.nytimes.com/2007/02/25/books/review/DErasmus.t.html>

Vasylieva O., Horodetska A. The portrait of the protagonist in the novel “Call me by your name” by Andre Asiman

Summary. The article is devoted to a comprehensive analysis of the peculiarities in André Assiman’s individual style and its realisation in the portrayal of the protagonist, as well as a comparative characterization in the book and the film. The object of the study is the character portrayal of the protagonist of the novel, his image and his outlook on life through the prism of growing up and unconventional love.

The subject of the study is the means of expression, ideological and literary distinctions and description of the protagonist.

The author’s theoretical developments have been analyzed. The stages of the creation of the protagonist’s image and the novel itself are fully described. Summaries and reviews of well-known world publications, readers of the book as well as fans of the film are highlighted.

The influence of the main character’s image on the concept of “unconventional love” and its perception in society is characterised. It is proved that the author is extremely skilful in demonstrating the love of people of the same sex, despite all the contradictions and disputes that exist within the masses. He makes the reader forget who fell in love with whom and under what circumstances. This story is not about intimate attraction and the fulfilment of primitive human needs but above all, it is a story about the unity of two souls. The story that will definitely echo in everyone’s heart, because we all have experienced something similar and it can make us empathize with the main characters’ frustration.

There are many biographical moments, which the author pointed out and highlighted in his public speeches. It is noted that the book demonstrates a flow of inexhaustible inspiration, in which everything happens naturally and with a casual ease. The things that the main character has to live through against the presented background do not seem as difficult as we are used to perceive them in everyday life: growing up, teenage problems, misunderstandings between generations, first love and heartbreak. The writer also raises more important topics: nationality and its role in life, religion, the problem of “parents and children”, the problem of expressing one’s true self and the problem of self-identification. The topic of LGBT in general is the very canvas on which the author decided to create his image of love and convey it in the best colours.

Key words: linguistic portrait, character, lexical and stylistic means, character image, artistic means.